

Hálaadás az év terményeiért.

(Egyházi beszéd *)

Alapige: Mivel fizessek az urnak minden én hoz-
zám való jótéteményeért... A hálaadás-
nak poharát veszem és az Urnak nevét
bivom segítségül. Zsolt. 116: 12. és 13

Hálaünnepet ülni gyűltünk ma egybe, kedves aai! e szent haj-
lékba. Hálaünnepet a természet áldásaiért, a melyekkel a gondviselés
ez évet is megkoronázta. Mert igaz ugyan, hogy lényünk nemesebb
része a lélek, következőleg főgondunknak erre kell irányulnia; de
mivel lelkünk, legalább itt e földi életben, oly szoros összeköttetésben
áll testünkkel, hogy ennek még fogyatkozásai és koronkénti bántalmái
is zavarólag hathatnak lelkünk működésére, sőt nem egyszer teljesen
meg is béníthatják azt; mivel már a legrégibb korban is elismert
igazság volt, hogy csak ép testben lakhatik ép lélek: mi termé-
zetesebb, minthogy testünk szükségleteiről sem felelkezhetünk meg
s ezek között minden esetre első helyen áll a mindennapi táplálkozás,
melyhez a föld nyújtja a maga terményeiben a kimeríthetetlen segély-
forrásokat.

Hiszen, gondoljátok el csak, hogy mi lenne, ha egyetlen egy
évben kimaradna a föld termése! Mily aggodalom és szorongás fogja
el a kebleket, ha itt-ott a tavaszi dér, vagy a nyár heve, jégvihar,
vagy pusztító vízárvány, szóval, bárminő természeti csapás csak egyes
vidékeken is letarolja a mezőket, elpusztítja a szántóföldek ékességeit,
kiaszalja a kalász-tengert ringató ronákat, megfosztja a fákat gyümölcs-
eiktől, a szőlőtőkét gerezdjeiktől! Hány kéznek kell kinyulni
ezek miatt időről-időre az inséget, az éhséget szenvedők enyhítésére!
Bizony, alig van Isten ígéretei között megnyugtatóbb, mint az,
melyet Mózes prófétánál olvasunk, hogy: *„a míg a föld leszen, vetés
és aratás meg nem szűnik.”* (I. Móz. 8, 22.) És az úr Jézus által

*) Elmondott a kolozsvári templomban 1895. szept. 29-én az őszi ur-
vacsoraszünet alkalmából.

hátrahagyott úri-imában egy kérés sincs, a mely általánosabb szükségletet fejezne ki és a melyet inkább ajkainkra vehetnénk, mint ez: „*Uram, a mi mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma.*“

És ime, az úr meghallgatta kérésünket, kegyelmesen gondoskodott arról, hogy a föld ez évben is meg hozza a maga terményeit. Egy helyt talán szűkebben, mint más helyt; de általában még sem hagyta tanubizonyosság nélkül az ő gondviselését. Méltó azért, hogy hálával boruljunk le Istennek a természet erőiben nyilvánuló hatalmas elött s lelkünk teljességéből dicséretet mondjunk az ő szent nevének, kinek jóvoltával rakva e föld. Erre hiv minket a Zsoltár író is a felhozott szent leczkében: „*Mivel fizessék az úrnak stb.*“

Ez igék alapján k. aai. mai beszédem tárgya az Isten iránti hála lesz. Még pedig tekintettel a jelen alkalomra, különösen arról a háláról szólok, melylyel ez évben is elvett vagy elveendő természeti áldásokért tartozunk Istennek. Az a körülmény, hogy közöttünk csak kevesen veszik a természet áldasait közvetlen a föld kebeléről s mi többnyire csak másodkézből jutunk azokhoz, nem akadályozhat meg minket se a természet áldásaival foglalkozni, mert azok ránk nézve szintoly nélkülözhetetlenek és becsesek, mint azokra nézve, kik a természet kebelén élve, közvetlen a föld mivélésével foglalkoznak. A mig tehát ehhez képest megmutatnám, hogy a természeti áldásokért miképpen mutathatjuk ki Isten iránti hálánkat, kérlek, ajándékozatok meg becses figyelmetekkel.

1. Isten iránti hálánkat a természet áldásaiért vagy mondjuk általában, földi javaiért kimutathatjuk mindenek előtt azzal, *hu azokat megbecsüljük.*

Korunk egyik legáltalánosabb hibája, hogy ne mondjam, bűne, k. aai. az a könnyelmű gondolkozásmód, melylyel az emberek legnagyobb része rendesen elbánik minden dolgával. Csak gyorsan, gyorsan — ez, úgyszólván, a jelszó mindenben. Mintha az egész társadalom egy nagy indóházban lenne, a hol mindenki fut, szalad, nehogy lekéssék a vonatról. S legtöbben itt is a gyorsvonatokat keresik, nem a lassabban haladó személyvonatokat; a munkásokat szállító tehervonatokon pedig éppen kevesen akarnak maradni.

Régi közmondás, az igaz, hogy a mit ma megtehetsz, ne halaszd holnapra. Csakhogy ezt nem lehet és nem is szabad mindenre alkalmazni. Nem szabad különösen a természet áldásaira, a melyekkel nem azért töltjük meg kamaráinkat, hogy azonnal ki is ürítsük, hanem, hogy holnapra és holnaputánra is biztosítva legyünk háztartá-

sunkra, életmódunkra nézve, szem előtt tartva a Fáraó álmát a hét termékeny és hét terméketlen esztendőről. Pedig hídjáték meg, k. aai! hogy az emberek közül legtöbben nem a sors véletlen csapásainak, vagy az előre nem látott és így ki sem kerülhetett csalódásoknak esnek áldozatul, hanem annak a könnyelmű, gondatlan életmódnak, a melyet folytattak. Áldozatul esnek azért, mert a bölcs prédikátor intésének: „*a jó szerencsének idején élj a jóval, a gonosz szerencsének idejére pedig vigyázz*“ (Préd. 1, 14.), az első felét ugyancsak megtartják és követik, de az utolsó felével éppenséggel nem gondolnak, azt merőben számításon kívül hagyják. Ez az oka aztán, hogy a kiknek ma, úgyszólván, hegyen-völgyön lakodalom, holnap könnyen siralomra fordul sorsuk. Ez az oka, hogy sokan, a kik az evangéliumi gazdaggal így kiálthatnak fel: „*egyél, igyál én lelkem, mert sok esztendőre eltett javaid vannak*“ (Luk. 12, 19.), mielőtt észre vennék, arra ébrednek, hogy nincs holott fejöket lehajtsák. Hasonló példákban mai társadalmunk oly gazdag, hogy nincs miért nekem ezekre is hivatkoznom vagy éppen rájuk mutatnom. Nem hiszem, hogy ti magatok is ne láttatok, ne ismertetek és ne szánakoztatok volna ilyen gondatlan, ilyen könnyelmű szerencsétlen embertársaitakon. Legyen elég azért csak annyit mondanom, hogy a mivel Isten ez évben is a földi jóból megáldott, azt megbecsüljétek. Ez legyen szerencsétekért, jólétetekért, melyet Istennek köszönhettek, az iránta való hálának egyik elmaradhatatlan jele.

2. Kimutathatjuk Isten iránti hálánkat a természet áldásaiért, illetve földi javainkért továbbá azzal, *ha megelégszünk azzal, a mit abból birunk.*

Mig az emberek közül sokan, a mint láttuk, gondatlanul és könnyelműen élve, nem becsülik meg földi javaikat, a melyeket Isten jóvoltából birnak, mások talán igen is tulbecsülik, a mennyiben minden igyekezetök oda irányul, hogy azokból minél többet megszerezzenek, halomra gyűjtsenek. S mert a telhetetlenség olyan, mint a szivacs, mely nehezen telik meg úgy vízzel, hogy még egy néhány cseppet felszívni ne bírjon: a telhetetlen ember sincs soha teljesen megelégedve, mindig van valamely vágya és kívánsága, a melyet ha el nem érhet, ajkán a panasz, szívében a békétlenség meg nem szűnik.

De eltekintve k. aai! a telhetetlenségtől, minthogy e bűnbe a mi sorsunk és állapotunknál fogva közülünk úgy is nehezen eshetik bele valaki, valljuk meg őszintén, hogy mi is többet panaszkodunk, mint a mennyit imádkozunk. Általában a mai társadalomban, mond-

hatni, szokássá vált a folytonos panaszkodás, a mi nélkül ma-holnap épen úgy nem tudunk ellenni, mint a lélekzetvétel nélkül. Ritka ember van megelégedve sorsával. S én nem is mondom, hogy egyáltalában nincs okunk gyakran panaszra nyitni meg ajkainkat; mert tagadhatatlanul életviszonyaink megnehezedtek, szükségünk megsaporodtak. Háztartásunk, öltözködésünk, időtöltésünk, mivelődésünk, szóval egész életmódunk, napról-napra többet kíván. Nem egyszer kénytelenek vagyunk mindnyájan érezni, hogy ha földjeink még egyszer annyit teremnének vagy munkánk — legyen az akár kézi, akár szellemi — még egyszer annyit jövedelmezne is, minden vágyunkat, minden kívánságunkat még akkor sem elégíthetnők ki. Csakhogy ezen aztán a panasszal, a zúgolódással semmit sem segítünk magunkon, hanem még jobban elkéséritjük életünket s elveszítjük az ízét annak is, a mit élvezni, a minek örvendeni módunkban van.

Ám igyekezzetek azért k. ai! mint az irás is mondja, többről-többrre, nyereségről-nyereségre nemcsak a szellemi, hanem az anyagi kincsek megszerzésében is, hogy ez által a társadalomban olyan állapotot és jólétet biztosíthassatok magatoknak, a minőre vágytok s a minőt lelkiismeretes munkásságtok, kitartástok és verejtékezésetek után meg is érdemeltek; de másfelől gondoljátok meg azt is, hogy valamint az égboltozaton sincs annyi csillag, hogy azon még több is el ne férne, de azért mégis elég ragyogó, elég szép az annyi csillaggal is, a mennyi rajta tündöklök: úgy a mi boldogságunk sincs ahoz kötve, hogy minden vágyunk teljesüljön. Gondoljátok meg, hogy a lemondás némely dologról — s mennyi van mai társadalmunkban, a melyekről minden nagyobb keserűség nélkül le is mondhatunk — nem kisebb erény, mint a valóban szükséges dolgok megszerzésére minden időnket és erőnket felhasználni. Gondoljátok meg, hogy a megelégedés a kunyhóban szintugy feltalálható, mint a palotában; mert ezt nem a vagyon, hanem a szív tisztasága és nyugalma adja meg. Jusson eszetekbe a próféta intése: *Kivánsz-e magadnak nagyokat? ne kívánj.* Jez. 45: 5; Vagy ha inkább tetszik, hallgassatok a költőre, midőn dalában oktatva így szól:

- ... Kinek rózsza kell, nem hord rózsza-berket;
- ... A látni vágyó napba nem tekint.
- ... Kéjt vesz, ki kéjt szórakozva kerget,
- ... Csak a szerénynek vágya nem hoz kint.

S mindezeket elgondolva, az elérhetetlenek utáni sóhajzással, tépelődéssel ne foszszátok meg magatokat attól az örömtől és élvezettől, mely sorsotok és állapototoknál fogva osztályrészetekül jut. Legyetek

megelégedve azzal, mit az isteni gondviselés a természet áldásaiban, földi javakban nektek időről időre nyujt. Az Isten iránti hálának ez is egyik szép jele lesz.

3. Még csak egyet ajánlok figyelmetekbe, hogy a természet áldásaiért, földi javaitokért Isten iránt tartozó hálátokat kimutathassátok. És ez az, hogy *tehetségetek szerint áldozatok a közczélokra is.*

Közülünk senki sem él csak magának. Úgy mond az apostol. S valóban, nincs szánandóbb teremtménye Istennek, mint az önző, a tisztán csak magának élő ember. Olyan ez, mint a gyümölcsös kertben a kiszáradt fa, mely nem való egyébre, minthogy kivágattassék és a tűzre tétessék. Az élet legszebb, legnemesebb örömeit nem élvezi az, a ki soha másokkal jót nem tett, nem törölt le egy könyvet egy árva szemérről, nem vigasztalt meg egy özvegyet, nem szegte meg kenyereit az éhezőknek, nem enyhítette nyomorát a szűkölködőknek, nem igyekezett utat mutatni a tévelygőknek, felemelni az elesettet, bátorítani a csüggedőt, biztatni reményét vesztett szerencsétlen embertársát, felebarátját. . . .

És ezeken kívül, Istenem, mennyi út és alkalom nyílik még arra, hogy az ember jót tegyen. Hiszen azok az emberbaráti intézmények, a melyek az emberiség nyomorának enyhítésére vannak rendelve, azok a közczélok, melyek a társadalom, a haza és nemzet, a vallás és egyház jólétét, fejlődését, haladását, miveltségét, felvirágzását vannak hivatva előmozdítani — mind mind az egyesek áldozatkészségére támaszkodnak, abból nyerik a tápláló nedvet, a vérkeringést, az életet. Ki az, a kinek szive mindezekért meg ne dobbanna és ne érezné, hogy a mit a természet áldásaiból, a földi javakból Isten kegyelméből vett vagy veszen, abból ő is tartozik valamit visszafizetni másoknak, áldozni a közczélokra. Mert valamint egy épületet, sőt az egész világegyetemet az azokban működő erőknek kölcsönösen egymásra hatása tartja fenn: úgy az emberiség boldogságához is minden egyes tagnak hozzá kell járulnia a maga közreműködésével, a maga erejével. S ez az erő a szeretet, mely a jótékonyságban, az áldozatkészségben nyilatkozik minden szép, nemes és közhasznú ügy iránt, szolgáljon az akár az egyeseknek, akár a közérdekeknek javára és előmenetelére. Ily gondolkozásmóddal, ily érzülettel s ezek által vezetett étellel mutathatjuk ki leginkább Isten iránti hálánkat földi javainkért s az ő gondviseléséből ez évben is elvett természeti áldásokért.

És ezzel be is végezhetném beszédemet, ha egy különös alka-

lom mintegy parancsolólag nem kötelezne arra, hogy én ma e hála-
ünnepen magamra nézve külön is felvegyem a hálaadásnak poharát
és az Úrnak nevét segítségül hívjam.

Éppen 40 éve k. ai! hogy ugyancsak a mai alapigéekkel léptem
először e szószerkebe. Ez indít arra, hogy ugyancsak e szószerkekből,
mely pályám kiinduló pontja volt, hálákat adjak ma az Istennek
azért a kegyelemért, melyben igénytelen szolgáját részesítette. Mert
első sorban bizonyára Istennek köszönhetem nemcsak azt, hogy éle-
temet eddig megtartotta, hanem azt is, hogy 40 évi egyházi szolgál-
latomban, a mint ezt pályám kezdetén is esdve kértem, lelkének
erejével segített, vezérelt és megáldott, hogy a reám bizottakban mind
a mai napig hiven és lelkiismeretesen eljárhassak, s szerény igye-
kezetemnek és törekvésemnek nem egy gyümölcsét magam megérni
lássam és izlelhessem. Övé, az én gondviselő Istenemé legyen azért
mindenek előtt e visszaemlékezésnél szívem hálája, lelkem hő imája!

De nem tehetem, hogy ugyancsak e szószerkekből köszönetet ne
mondjak még egyszer vallásközönségünk egyetemének, mely 40 évi
egyházi szolgálatomat oly fényesen megjutalmazta a közelebbi zsinati
gyűlés alkalmával számomra rendezett öröm-ünnepély által. Nem vár-
tam s nem is kerestem én e kitüntetést annyival inkább, mert végre
is a legszebb jubiláris ünnepély is csak olyan, mint az őszi nap ra-
gyogása, midőn az égi nap ugyan még pazarul szórja szét sugarait,
de azért a mezőnek már nincs virága, a fák egymásra hullatják le-
veleiket, az éneklő madarak már melegebb tájakra költöztek vagy
elhallgattak, s általában az egész természet a fényár mellett is nyu-
galomra, téli álomra készül. Lehetetlen tehát, hogy az ilyen meg-
tiszteltetésnél az örömezzések közé némi borus gondolatok is ne ve-
gyűljenek. De mégis, valóban, nem tudom megköszönni a szeretetnek
és bizalomnak azt a benső megnyilatkozását, melyben ez alkalomból
részesültem, mert ez egyfelől megnyugtat a multa nézve, hogy leg-
alább azt az egy talentumot, a melylyel Isten megajándékozott, nem
ástam el; másfelől mint egy égi fény, mint egy tűzszlop fog előttem
világolni hátralevő úton, hogy el ne tévelyedjem, s ha lankadó
erővel is, de ugyanazon lélekkel szolgáljam tovább azt a nemes, azt
a szent ügyet, szeretett vallásunk és egyházunk ügyét, melynek a
közbizalom élére állított, de nem azért, hogy onnan másokat le-
nézzek, hanem hogy a munkában első legyek; szolgáljam azzal a
meggyőződéssel, hogy ez által egyszersmind hazafiui kötelességet is
teljesítek.

És végre, mit mondjak neked kolozsvári szent ekklezsia! mit

mondjak nektek szeretett hiveim! Ha kevesen is, de vannak még közöttetek, a kik legelső beszédemet is hallottátok e szószékből, s tanui voltak annak a szárnypróbálgatásnak, melylyel mint segéd-lelkész megkezdettem e helyen egyházi szolgálatomat. Még most is elszorul szívem, ha eszembe jut, mily félelemmel és aggodalommal indultam pályámra, hazánkra és egyházunkra nézve akkor oly válságos körülmények között, szinte készületlenül, mintegy csak az Úr szavának engedve, ki tépelődéseim között hozzám is mint Mózeshez egykor így szólt: *Ne mondjad azt, hogy gyermek vagyok én, hanem valamire küldlek, elmenj és valamiket parancsolok neked, megbecsüljed! Ne félj; mert veled vagyok én, hogy mególtalmazalak téged;*“ És az Úr meg is óltalmazott.

De az ő segedelme mellett az a bizalom és szeretet öntött keblembé bátorságot, melylyel kebledre öleltél nemes és szent eklézsiá. Hálával ismerem meg, hogy e nélkül soha sem értem volna el pályámon, a mit elértem. A te gyülekezetednek a templom gyakorlásban nyilvánuló hitbúzgósága, törekvéseimnek méltánylása, beszédeimmel való megelégedése, sőt nem egyszer azokban látható lelki gyönyörűsége — ezek fokozták munkakedvemet, fejlesztették gyenge tehetségemet és növelték lelkesedésemet. Mert végre is csak hitbuzgó, templomgyakorló gyülekezet készíti a jó papot s ne féljete, mert a míg ez erényekkel dicsekedhettek, addig mindig is lesznek jó és szeretett papjaitok. Fogadjátok még egyszer hálás köszönetemet mindazon sikerekért és örömért, melyeket pályámon elérhettem és élvezhettem. Egyfelől a ti érdemetek ez.

Utoljára még egy nyilatkozatot kell tennem. Pedig a kiknek szól, azokat az első hely illeti meg a társadalomban, különösen pedig itt a templomba. Értém a gyülekezetnek angyalait: nőtagjait. Mert nagyra becsülöm én az apostolokat; de alig hiszem, hogy a ker. egyházat a nők segítsége nélkül megalapították volna. A Márthák és Máriák voltak azok, kik a Jézusnak beszédein igaz szeretettel csüngtek, és szívökön hordozták s még sirjából is kiemelték, életre hozták, hogy nagy műveit bevégezhesse s tanítványait az Isten országának megalapítására elkészítse. Miért tagadnám, hogy én is sokat köszönhetek e gyülekezet nőtagjainak. Hiszen ők tették az első palástot is vállaimra s ki tudná megmondani, mennyi szellemet, mennyi lelket adtak ezzel nekem. Mikor püspökké lettem, szintén e templomnak egykor méltó büszkesége, és disze, egy vallásos lelkű nő*)

*) Néhai özv. Gyergyai Ferenczné Bartha Zsuzsánna.

ajándékozott meg a második palásttal. S ime ez a palást is, mely most vállaimon van, a nők kezének — nem, szivének munkája. Legyetek megáldva mindnyájan.

És maradjon, uram, a te áldásod továbbra is igénytelen szolgálodon is, a ki ime mély alázattal borul le előtted s a te kegyelmedért és segedelmedért, a melyben őt 40 évi szolgálatának ideje alatt részesítetted, a hálaadásnak poharával kezében, téged hiv segítségül életének még hátra levő idejére is. Ámen.

FERENCZ JÓZSEF.

A frankfurti egyetem hallgatói Erdélyből.

Az Odera melletti frankfurti egyetem sokáig egyike volt a legvirágzóbb német tanintézeteknek. Magyar hallgatóinak névsorát kiadta a *Protestáns Szemle* első évfolyama I. és II-ik kettős füzetében. E kiadás feltűnő gondatlanságát (Szent-Pált pl. *Gent, Pálnak* írja; Fejéregyház: *Feieregphar*, Tegző: *Tegle*, Huszt: *Hurt*, Albisi: *Albifi*, Veresegyházi: *Vercseegyhasi!* stb.) most figyelmen kívül hagyva, közöljük belőle a közönségünket közelebbről érdeklő neveket.

1546. I. félévben beiratkozott *Franciscus* Transilvanus. (Vajjon nem Dávid Ferencz lappang e név alatt, a ki 1547-ben átment a wittenbergi egyetemre?)

1624. jul. 21-én *Joannes Thordanus**) Transsylvanus. (Később professzor és kolozsvári pap, híres zsoltárfordító.)

1625. I. félévben *Joannes Daniel* de Varias, nobilis Ungarus, Transsylvanus, comitis famuli, dedit pro se et his reliquis decem aureos Ungaricos. (Bethlen Gábor kedvelt udvari emberének, D. Mihálynak fia, később I. Rákóczy György alvezére s követe a külföldi udvarokhoz.)

Joannes Bethlen de Halmagi, nobilis Ung, Transsylv., non juravit propter aetatem, comitis famuli, dedit pro se et his reliquis decem aureos Ungaricos.

(Mindketten a gr. Bethlen Péter kíséretéhez tartoztak Kornis Mihálylyal s másokkal egyetemben, kiket Bethlen Gábor fejedelem küldött külföldi tanulmány-útra. Dániel János később az unitáriusoknak nagy patronusa, Bethlen János ellenben kivált az udvarhelyszéki unitáriusoknak nagy üldözője lett.)

1651. szept. 19-én *Benedictus Árkosimus* Transsylvanus. (A kolozsvári főiskola híres professzora volt 1661-ig.)

---

*) Székely Sándor 1620-ig mondja őt kolozsvári professzornak. (*Unit. vallás tört.* 156), a mi nem áll, mert csak akadémiaírókról hazajötte után 1626. mart. 26-án lett lectorrá a hitelhagyott Gi'schner Ádám helyébe. (*Uzoni: Hist. Eccl.* I. 649.) Ugyancsak Székely S. szerint ez a „*Gischner András*” csak 1628-ban lett a ref. szász eklézsia papjává.